

Kojiput od drveća ne vidimo šumu. Dojam možda i vara, ali se teško oteti utisku da nam se sve češće serviraju bizarni skandali, a mi ih sve češće gutamo. Jednoga po jednoga. Zašto nam glasila sve češće serviraju jednodnevne skandale (zato, jer osjete da je glad za njima sve veća), uz koje se provlače i svakovrsni egzibicionisti i šarlatani, nadriliječnici i prodavači magle – i sve to na jedan dan – to je sociopsihološka tema o vremenu u kojemu živimo. A o tome nećemo danas.

[Slučaj 46-godišnje čistačice Lidije Mraz](#), koja se potužila Ministarstvu zdravlja da su je pozvali da pripomogne držanjem noge pacijentu pri operaciji na ortopediji u Općoj bolnici Bjelovar, upravo u većini medija služi ničemu drugom nego za takvo gorko dnevno sablažnjavanje. Sva prepucavanja o tome je li ili nije pozvana, je li to učinila dobrovoljno (»jer joj je bilo interesantno«), ili pod neizrečenom lebdećom prijetnjom o otkazu – nevažno je. Potpuno je nevažno i što o navodima njene pritužbe ministarstvima i sindikatu kažu i kako se sad vade oni kojima je otkriven putar na glavi. Možda djeluje grubo, ali za ovaj slučaj nevažna je i buduća, posve moguće neugodna sudbina same čistačice. Uopće nije teško zamisliti da ima usijanih glava kojima se po glavi mota da bi spremačici sada zavrnuti vratom.

DNO ŠTEDNJE U ZDRAVSTVU

Bizaran slučaj zornije nego mnogi drugi upozorava na najmanje dvije okolnosti koje govore o našoj stvarnosti.

Prva je da je dosegnuto dno štednje u zdravstvu. Pritom ne mislimo na onaj aspekt na kojemu se nimalo ne štedi: kupovini skupe, sofisticirane medicinske i dijagnostičke opreme koja leži nedovoljno iskorištena, a unatoč tomu liste čekanja su sve duže. U pozadini toga manji je problem što novca za nabavku ima. Veći je što bi za stanjenu zdravstvenu blagajnu njihovo korištenje još više ispraznilo. »Štedi« se na zdravstvenom osoblju tako da se ulaže u školovanje

liječnika i medicinskih sestara, a za njih – zbog štednje, zar ne? – nema novih radnih mjesta. Posla, nije da nema. I tako oni u čije se znanje ulagalo odlaze u inozemstvo. A u sali za operacije, pa i drugdje, nema ih dovoljno.

Drugi je problem u tome što se pokušava »uštedjeti« tako da se zaposleni cijelog uslužnog sektora u javnim službama poput zdravstva i školstva organiziraju kao zasebne tvrtke. Razno pomoćno osoblje, od spremačica do lokalnih ložača centralnog grijanja koji su danas na platnom popisu ustanova u kojima rade iz njih bi se ispisali i zaposlili u tvrtkama specijaliziranim za pomoćne djelatnosti raznih vrsta. U tim koncepcijama čuju se engleski izrazi »spin-off«, o tome da se neka djelatnost izdvaja u zasebnu tvrtku, i »outsourcing«, pri čemu se određeni poslovi povjeravaju takvim ugovornim tvrtkama.

Je li to baš rješenje? Ekonomski rečeno, taj proces nije obično pretakanje »iz šupljega u prazno« te teško da može biti jeftiniji. Nove tvrtke trebaju nove direktore, novo računovodstvo... a to ima svoju cijenu. No, u jednom trenutku te bi se usluge maknule iz izdataka jednih, a pretočili bi se u izdatke drugih. Oni iz čijih bi se novčanih »izlaza« te plaće uklonile u jednome bi trenutku u godišnjim bilancama osjetili olakšanje. I to je sve.

Takvo »rješenje«, međutim, kida neke posve drugačije, fine, socijalne niti. Isprazniti koš i oribati zahod dolaze vam u smjenama neke posve nepoznate osobe. Neubuzdano optimistično gledajući, tako zaposlene mogu biti »profesionalnije« nego prije, iza sebe mogu ostaviti besprijekorniji red... itd., a za istu ili manju plaću. Naravno, jer ih je u servisu lakše otpustiti, pa ih se može i ucijeniti manjom plaćom. Ali, ostavimo sad i tu crnu misao, jer ono što s tim sustavom nestaje to su »naše čistačice«, »naši podvornici«, »naši ložači«... ljudi koji su se saživjeli sa životom ustanove u kojoj rade i u kojoj provedu cijeli radni vijek.

U tom »starom« odnosu ravnatelj škole može zamoiliti podvornika da, uz izmjenu osigurača i popravljjanje razbijenog prozora, malo i pripazi na djecu. Pa se iz takve stare navike može dogoditi i bizarna okolnost da primarijus u operacijskoj dvorani kaže spremačici: »Dajte, malo mi ovo pridržite.« Makar to bila noga koja se amputira.

I, zanimljivo, u ratu su takve ispomoći malo koga smetale.

SUROGATNA DRUŠTVENA HRANA

U sustavu u kojemu je spremačica u bolnici zaposlenica higijeničarskoga servisa tako nešto bizarno ne bi se moglo dogoditi. Nikome ne bi palo na pamet da od nje tako nešto zatraži. Ali i u bolnici dovoljno opremljenoj medicinskim osobljem, u kojoj ih ima dovoljno za sve smjene, a postoji i rezerva zbog kojih u organizaciji posla nikoga neće zaboljeti glava pred godišnje odmore ili nema zamjene kada se netko razboli (ili mora ostati kod kuće zbog djeteta u vrućici) – liječnik koji operira ne bi bio ni u opasnosti da čistačici zabrani ulazak u operacijsku dvoranu. Ona odavno zna da joj u to vrijeme ondje nije mjesto.

Iste te fine veze vjerojatno na umu ima i Vlada, mada možda nesvjesno, kada zajedno s unajmljenim (a ne kupljenim) automobilima ne misli od nekog šoferskog servisa uzeti u najam i vozače za te automobile. Ma koliko se takav servis trudio da mu vozači za VIP osobe budu provjerene. I profesionalne.

Epizoda o spremačici Lidiji Mraz zapravo govori o tome na koliko smo niske grane siromaštva spali mi, kao društvo. I to ne samo materijalnog siromaštva. Onoga koji neku drugu glad hrani jedino surogatnom duševnom hranom – dnevnom porcijom koja se sastoji od kombinacije sablazni i lažnih nada. Svaki dan drugih, da se one od jučer odmah zaborave.

A netko bi se sutra već mogao legitimno pitati: »Društvo? Koje društvo?«